

Melampe

Af
Ludvig Holberg
Aarhus Teater
Scala
Premiere 03.02.06

MELAMPE ER ET AF HOLBERGS SÆRESTE STYKKER. DET RUBRICERES OFTE SOM EN PARODIKOMEDIE I STIL MED *ULYSSES VON ITHACIA*. MEN SÅ ENKELT ER DET IKKE. I EPISTEL 453 UNDERSTREGER HOLBERG, AT DET ER USANDT, NÅR NOGEN HAVDE HÆVDET, AT TEATRETS SKUESPILLERE IKKE MESTREDE DEN TRAGISKE GENRE, "SAASOM MAN HAR SEET, MED HVILKEN SUCCES DE TRAGISKE SCENER UDI *MELAMPE* HAVE VÆRET SPILLEDE". FORFATTEREN KALDER STYKKET EN TRAGIKOMEDIE.

< 04 | 05 >

EN HUND I ET SPIL OM KRIG OG KÆRLIGHED

Af Bent Holm

Anders Baggesen
Kim Veisgaard

Anders Baggesen
Kim Veisgaard

Anders Baggesen
Kim Veisgaard

< 06 | 07 >

Melampe er og bliver et underligt tvetydigt værk. Hvad er det overhovedet for en type drama? Tragikomedien er i høj grad spansk i sit udspring, har sin storhedstid i 1600tallet, og er centreret om kærlighed og ære som drivende motiver. Den er lidt svær at definere som genre. Men et romantisk plot og en lykkelig udgang hører til de typiske træk, hvortil kommer dueller, bortførelser, passioneret dyrkelse af den udkårne, adelige huse, som bringes i konflikt med hinanden, og også gerne et tjenerskab, der kontrasterer de ophøjede heltes æres-dilemmaer, og endelig en mere episodisk komposition end de regelrette tragedier. Kendte titler er Corneilles *Le Cid* og Molières *Don Juan*. I *Melampe* er hele det dramatiske apparat, der stables på benene, ude af proportion med det, som giver anledning til det. Men apparatet selv er alvorligt nok. Det handler om tre ting: krig, kærlighed og hunde.

Skuepladsen for *Melampe* er Tarent i Syditalien. Med til det billede hører, at Italien i 1530 kom under det habsburgske kejserhus, og fra 1556 under den spanske konge, som tilhørte den spanske del af den habsburgske slægt. Det spanske overherredømme betød, ikke mindst i Syditalien, en mental stagnation, et autoritært, reaktionært, stærkt religiøst styre. Hertil kom, at landet gennem årene var indviklet i sammenstød med bl.a. tyrkerne, der tilmed i 1500tallet havde haft etableret enkelte støttepunkter i Apulien. Tarent ligger i Apulien. Syditalien var længe plaget af truslen fra algerske og tyrkiske angreb, ikke mindst til havs.

I *Melampe* tales der straks fra starten om frygt for krig. Der peges mod en ufredelig omverden. I stykkets oprindelige, nære sammenhæng

var krigstemaet særdeles nærværende. Den Store Nordiske Krig med dens rædsler, som havde varet frem til 1721, var i frisk erindring. Mere specifikt tales der i stykket om Pandolfus juniors kampe i Nordafrika. Pedro, hans undergivne, omtaler ham (med mine kursiveringer) som: "Den stolteste Ridder i Verden", som gennem flere år "har været en Skræk for Morer og Saracenere.". Blandt hans krigsbytte er et diamantbesat sværd, erobret fra "den Moriske Konge Mahomed Muleaz udi det store Slag for Ceuta". Pandolfus selv refererer til sine kampe med maurerne i Ægypten, og til den gyldne hjelm, som han har frakæmpet "den stolte Morisk Kiæmpe". "Maurere" og "saracenere" brugtes om nordafrikanere, arabere, og i al almindelighed som samlebetegnelse for muslimer, som Europa var i konflikt med i disse århundreder. "Tyrkere" blev brugt på samme måde. Det var de truende fremmede. Og det var tyrkerne, der beherskede det afrikanske Middelhavsområde. Den omtalte Mahomed Muleaz – eller Muhammed Mulai eller Muley – er en historisk person, søn af den store marokkanske sultan Mulai Ismael (1646-1727). Muhammed Mulai døde i 1706. Den spanske by Ceuta i Marokko blev 1694-1720 belejret af maurerne. Man kan med andre ord datere og lokalisere Holbergs henvisning ganske præcist. Den er ikke fri fantasi. Den omstændighed trækker i sig selv en større sammenhæng med sig.

Alt i alt var bevidstheden om tyrkerne i perioden særdeles nærværende. I 1663 havde sultan Muhammed 4. erklæret hellig krig mod Kejseren, og den tyrkiske hær var rykket frem gennem Ungarn. Og det var immervæk ikke længere siden end i 1683, at en tyrkisk hær på 200.000 mand anført af storvisiren Kara Mustafa

Merete Hegner
Hother Bendorff
Kim Veisgaard

Merete Hegner
Kim Veisgaard

Rolf Hansen
Pelle Nordhøj Kann

SGANARELL

Når man fører krig om hunde, kan man meget vel gøre katte til krigsfanger. Jeg kunne have erobret en af fjendens hunde så let som at klø mig i nakken, men jeg vil overlade den ære til en af generalerne. Når krigen hovedsagelig handler om hunde, så anstår det sig kun for en underordnet som mig at tage katte som krigsfanger.

løb storm mod Wien og truede Europa i hjertet. Det udløste chokbølger. Måske man kan tale om den tids 11. september. Væsentlige forståelsesrammer var formuleret i Martin Luthers skrifter *Om krigen mod Tyrken*, 1529, og *Feltprædiken mod Tyrken*, 1530. Med udgangspunkt i bl.a. Daniels profetier i det Gamle Testamente påviser han som kendsgerninger, at først er paven (Antikrist) udsendt for at myrde os åndeligt, og dernæst tyrken, for at dræbe os legemligt, begge som djævelens redskaber. Dette er nu de sidste faser i den afgørende kamp, som leder op til Dommedag og frelserens genkomst – der ud fra beregninger baseret på Skriften kan bestemmes som nært forestående. Det viser de konkrete aktuelle historiske begivenheder, der altså i detaljer passer (eller passes) ind i de profetiske udsagn. Der er tale om indiskutable sandheder, da de hviler på læsning af hellige skrifter – "ellers ville Daniel blive en løgner, hvilket er umuligt". "Glad og frejdig" skal man derfor under sin kejsers banner bekæmpe tyrken, dette djævelens instrument. Man er da "den allerhøjeste Herres skarpretter". Den, der strider mod tyrken, strider mod "djævelen selv". Tyrken selv udgyder uden nåde uskyldigt kristent blod, men narrer dermed sig selv, da de, som falder, straks bliver martyrer.

Det er nu interessant at se, hvordan denne forståelse efterfølgende præger tænkemåden. En overraskende kilde er i denne sammenhæng Holbergs *Peder Paars*, hans komisk-heroiske epos fra 1719-20. Paars er en lidt selvhøjtidelig kalundborgsk købmand, der drager mod Århus, men strander på Anholt – som en anden Odysseus eller prins Æneas. Her sker det så, at Paars' kræmmersvend hen på morgenen lader en vind gå med et skrald, som hensætter Paars

i en tilstand af vanvittig rasen, så at han smadrer det lokale, de befinder sig i. Det får gamle Gunhild, som er skuepladsen Anholts fremmeste repræsentant for paranoid overtro, til at proklamere, at "Tyrken eller Paven" er i landet! Tyrken er en hedensk hund, "der gode Christne Folk med Hud og Haar opæder, / og drikker deres Blod..." Gunhild har personligt både hørt og set sultanen i byen! Forfatteren har her indføjet en note: "Det synes, denne Qvinde haver været særdeles bange for Tyrken, om hvilken Christendommens Fiende, hun hørte meest talt udi Kirken. Der var derforuden en gammel Spaadom paa Anholt, at Tyrken udi det Seculo skulde vande sine Heste ved Fogdegaarden".

Det mærkelige er, at Holberg her baserer sig på den faktiske folketro – som han altså har kendt. Og der findes rigtig mange vidnesbyrd om denne folkelige rædsel. At tyrken skal komme til landet og den tyrkiske kejser vande sin hest i Sørup kirkes døbefont. Eller i Kolding Å. At tyrken skulle bruge Viborg Domkirke som hestestald. At når tyrken vander sin hest i Kongeåen, så skal Holger Danske komme – eller i Viborg Sø, undertiden kombineret med forestillinger om et sidste, afgørende slag, hvorefter Dommedag vil indtræffe. I den store hekseri-sag fra Thisted i 1690erne – som er forlæg for Holbergs komedie *Hekseri eller Blind alarm* – advarede en af de heksejagende præster, Ole Bjørn, om, at hvis heksene ikke blev tilintetgjort, så ville tyrken invadere landet.

Gamle Gunhild talte jo imidlertid om både tyrken og paven. Hun håber tilmed på, at hvis nu "Tyrkens Moer" er også med, så kunne man måske snakke om tingene! Det handler om, at hun har hørt synge om "Pavens og Tyrkens mord", og har mishørt det som tyrkens "mor". Linjen stammer fra en tekst af Martin Luther, der kom i salmebogen på dansk i 1556, og hvori Gud anråbes om beskyttelse mod disse farer – først i 1855 ændres linjen i salmebogen til "dine Fjenders Løgn og Mord". I en malet Dødedans fra Nordtyskland fra begyndelsen af 1700tallet gengives netop paven og tyrken som kristenhedens store fjender, som nævntes i forbønnen i gudstjenesten.

Nobert Buske, *Der Wolgaster Totentanz*, Thomas Helms Verlag 1998

Der huserede yderligere i folketroen skrækelige monstervæsner, som Tryntyrken og Hundetyrken, som var tyrkere med dyrehoved, der åd kristent menneskekød (bemærk dyreracerne: svin og hund!). Denne folkelige frygt for "Tyrken" kan følges et godt stykke op i 1800tallet.

Angstens anatomi, den accelererende aggression på et diffust grundlag, de vildtvoksende kategoriske fjendebilleder, entydighedens retorik disseskeres ganske nøje af Holberg i tyrker-episoderne i *Peder Paars*. Plottet i *Melampe* er til syvende og sidst bygget op over den samme fortælling, hvor den dramatiske struktur og dynamik bestemmes af, at hele den krigeriske ståhej i grunden handler om hysteri over ingenting – henholdsvis en hund og en prut.

Det mentale univers, *Melampe* udspiller sig i, indbefatter således bl.a. sammenstødet med "Morer og Saracener". I den forbindelse er det også bemærkelsesværdigt, at Pandolfus i de første dokumenterede opførelser af stykket medførte krigsfanger ved sin entre: lænkede mauriske og tyrkiske "slaver", som han altså havde overvundet og undertvunget. Denne store historie akkompagnerer

i stykket de hadske familiekampe, sammenvævningen af psykologisk frustration og hysteri med krig, blodbad og massakre. Får man gravet sig om bag Holbergs ret snørklede vers i *Melampe*, er det tydeligt, at Holberg her opererer i nogle psykologiske afkroge, hvor han ellers ikke færdes. Og at det indebærer aggressive, destruktive reaktionsmønstre, der altså buldrer løs også på det krigeriske plan. Konflikten i *Melampe* udløser jo faktisk krig og massakre. Men den er i bund og grund psykologisk og emotionelt motiveret – i mønstre af uberegnelige overreaktioner, utrolige egocentriske energiudladninger, der antager ultimativ karakter. Der tegner sig et univers splittet op i neurose og militær, og hvor ømheden og hengivenheden er overført på dyret – hunden. Faderen findes som fatalt mausoleum og genfærd. Moderen døde af kærlighed til en hund. Bizarre psykologiske brudflader af udsigtsløs tomhed og labilitet, følelsesmæssige ryk af uberegnelig eller utilregnelig art, i kølvandet på krakelerede relationer, præger billedet. Den schweiziske psykoanalytiker Kathrin Asper taler om det "narcissistiske raseri" som værende aldeles ude af proportion med den umiddelbare anledning. Det handler om "alt eller intet".

Hele dette dramatiske univers fungerer efter en sådan forbitret drejebog af unuanceret vilje til udslettelse, af selvretfærdig, rethaverisk drift mod at eksponere den indre frustration ud på omverdenen og så gå efter at eliminere "fjenden". Alt dette indebærer et forsimplet verdensbillede, hvor enhver kompleksitet kan reduceres til en good guys/bad guys formel. En sådan forståelse af virkeligheden er i bund og grund forbundet med en dramaturgi, der entydigt arbejder med det gode over for det onde, og hvor til slut de skurkagtige kræfter nedkæmpes, og det onde en gang for alle udryddes. En dramaturgi, som også sætter sit præg på de militære og politiske skuepladser.

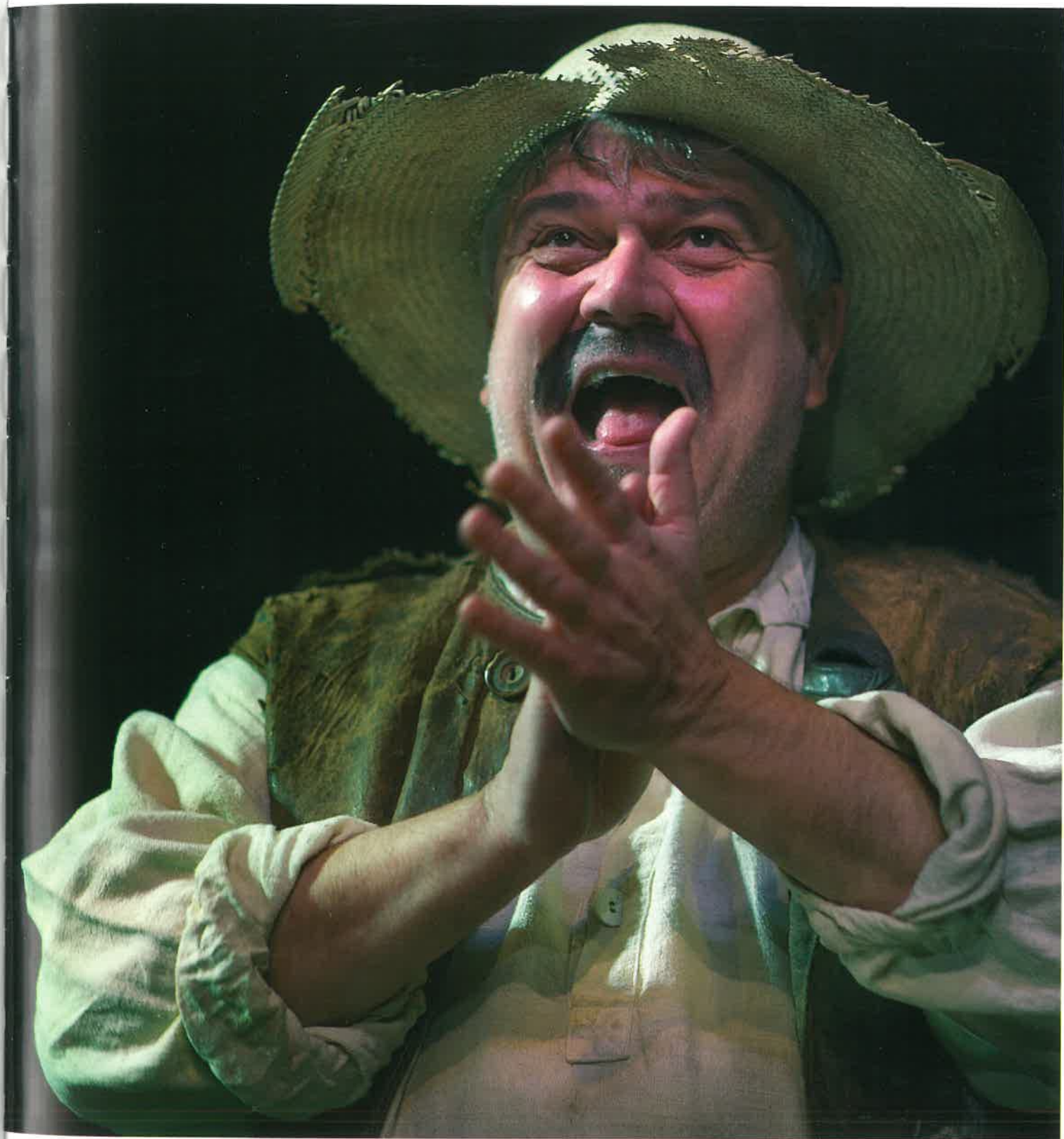
Titelpersonen i *Melampe* er en hund, tilmed en skødehund. Holberg nærede en dybtfølt foragt for hunde i almindelighed og skødehunde i særdeleshed. Hans Epistel 120 er en sammenlignende analyse af hhv. kattes og hundes væsen. Konklusionen er klar. Katte er, som de er, selvberoende, og de gør intet væsen af sig. Hunde derimod er generelt sleske og krybende. "En Hunds Activitet bestaaer enten i at skielde eller i at hykle". Disse foragtelige egenskaber er i grotesk grad samlet i skødehunde som forkælet fænomen. Hvad det er, der gør skødehunden nærmest hellig, fatter han ikke, i betragtning af at, som han siger i Epistel 70, "dens Meriter bestaaer alleene udi at skidne Folks Stuer, at besudle Matroners og Jomfruers Forklæder, at bieffe, saa ofte en Stuedør aabnes, og i det øvrige at ligge paa en blød Pude under en Kakkellovn".

Men med den holdning er han også helt klar over, at han skal gå stille med dørene for ikke at vække hundeejernes farlige vrede!

SGANARELL

Det er underligt med jer fiskere! I klager over, at havet tømmes, og fiskene tager af. Hvorfor lader I dem så ikke være i fred? Skulle vi bønder gøre sådan med skovene, ville de snart få en ende. Men når vi fælder et træ, så planter vi et andet i stedet. Hvorfor gør I ikke ligesådan med havet og planter nye fisk i stedet for dem, I tager op?

Kim Veisgaard

“

PHILOCYNE

Hvor er det godt, at det gør ondt i hjertet på min søster,
at al din fryd bli'r slået ihjel, er virk'lig nog't, der trøster.
Hvor meget så Melampe end fylder i mit hjerte,
hvor meget så hans død end fylder mig med smerte,
så ser jeg hell're her en blodig halvdel, død,
end at han skulle ligge i sin helhed i dit skød.
Så selv om jeg har mistet, så har jeg vundet dette her,
at du er blevet straffet, fordi du er så trættekær,

“

GAMLE PANDOLFUS' GENFÆRD

Omvend jer, riv det had af jeres hjerterødder,
gå hen og kast jer ned for jeres broders fødder,
gå hen og kys den hånd, som kløved krigens knude,
den ædle hånd, som handled, da undergang os truede.
men hvis I bliver ved med at hjerterne forhærde,
skal jeg ved dag og nat jer skræmme og forfærde,
hvor end I rejser hen, hvor end I fæster bo,
vil jeg forfølge jer og aldrig gi' jer ro!

HOLBERG HAVDE SELV VÆRET PÅ SKUDHOLD AF TYRKISKE PIRATER, HVAD HAN BERETTER OM I SIT FØRSTE SELVBIOGRAFISKE LATINSKE BREV. DA HAN I 1715 SEJLEDE FRA LIVORNO PÅ VEJ MOD ROM, BLEV SKIBET PASSET OP AF EN SØRØVER. DE TILKALDTE DERES KONVOJSKIB OG GJORDE KANONERNE KLAR. SØRØVEREN KONCENTRERER SIG IMIDLERTID OM KONVOJSKIBET, OG IMENS STIKKER DET SKIB, HOLBERG ER OMBORD PÅ, AF. "HVER ENKELT FORESTILLEDE SIG, HVAD DER VILLE VÆRE SKET MED HAM, HVIS HAN VAR FALDET I KLØERNE PÅ SØRØVERNE. DE VAR ALLE UDEN UNDTAGELSE ENIGE OM, AT JEG, SYG SOM JEG VAR, VILLE VÆRE BLEVET SMIDT OVER BORD SOM VÆRDILØST GODS; SELV MENTE JEG, AT JEG PÅ GRUND AF MINE SÆRLIGE SPROGKUNDSKABER IKKE ALENE VILLE VÆRE SLUPPET USKADT, MEN OGSÅ VÆRE KOMMET I EMBEDE. JEG SAGDE FOR SPØG, AT JEG NOK VAR BLEVET NOTAR ELLER KONTORIST I ALGIER".

< 12 | 13 >

Klaus Tange >

Både paven og tyrken optræder i en dansk Dødedans fra 1762. Dødens vers til tyrken lyder:

Barbar!
Som Christi Kors med dine Fødder træder,
Og ved Bedrageren, din Mahomet, dig glæder;
I Døde-Dansen du med mig nu dandse maae,
Og skal din Ondskabs Løn hos Falskheds Vidner faae.
Vellystens Paradiis, som Mahomet beskriver,
Dig om et Øjeblik nu aabenbaret bliver;
Men om du Selskab faaer ey just af Jomfruer,
Saa vil en Dievle-Flok dig sikkert møde der.
Min Piil nu strax skal staae udi dit vantroe Hierte.
Hvad din Forhærdelse i Tiden da ey lærte,
Derom du Kundskab vil i Ævigheden faae,
Hvor du ved Siden af din Mahomet skal staae.

PHILOCYNE
Lad verden da gå under i død og klageskrig,
i kampen mod de andre, i en retfærdig krig!

HUNDE OG KATTE

(Ludvig Holberg: Epistel 120)

”Min Herre legger mig til Last, at jeg ikke kand lide Hunde, og at jeg setter større Priis paa Katte. Han siger, at saadant er gandske u-naturligt, og intet Bifald finder hos andre Mennesker. Jeg tilstaar gierne, at jeg saavel herudi som i andre Domme viger fra almindelige Meeninger: Men deraf følger just ikke, at min Smag er u-naturlig; thi saadant bør alleene siges om dem, der gaae fra den banede Vey, uden at give nogen tilstrekkelig Aarsag dertil. Jeg kand anføre adskillige Aarsager, hvorpaa jeg grunder min Dom herudi, og hvi jeg setter større Priis i Almindelighed paa en Kat end en Hund. Jeg siger i Almindelighed, efterdi jeg undtager visse Hunde, som Jagt- og Fæ-Hunde, for hvilke jeg haver stor Respect i Henseende til den Nytte de føre med sig: Men Almuen, hvorunder befattes Gade-Hunde, Mopser, Stue-Hunde, Skiøde-Hunde, etc. som gjør den største Deel af denne Nation, er i mine Tanker alleene til Incommoditet og til ingen Nytte. (...)

En Hund berømmes af sin Troeskab, og siges af alle Dyr meest at være Menneskets Ven. Men man maa anføre saa mange prægtige Historier herom, som man lyster, saa mærker man dog i Almindelighed, at saadan Troeskab ikke holder Stik, og at Venskabet er interesseret: Sådant vide Tyve og Røvere: Thi de ansee Port- og Gade-Hunde som interesserede Vægtere, hvilke de ved et stykke Brød kand bringe til Taushed og til at forraade Huus og Gaard, hvorudover Folk holde det langt sikkere at forlade sig paa Laas og Lukke end paa slige Skildvagte, der ingen Fristelser kand imodstaae. Vel kand der findes nogle som imod saadan Fristelse holde Stand; men de samme ere lige saa rare, som retskafne Philosophi iblant Mennesker. En Kat derimod giver sig ikke ud for at være ærlig, hykler ogsaa for ingen: Den haver sine Tanker alleene fæstede til sit Embeds Forretninger, som er at rense Huus fra Utøy, hvilke den Jure belli tilegner sig, og afkorter udi sin Føde hos Huus-Herren. (...)

Men hvad man end kan sige om begge Dyrs gode Qvaliteter, saa er det u-imodstridigt, at en Hund er et ligesaa incommode Meuble, som en Kat er et commode udi Huus og Gaard: This, hvis en Hund gjør eengang udi Tide, saa bieffer og skielder den hundrede Gange udi Utide, og det ofte baade Nat og Dag. (...)

Nogle foregive vel, at Hunde-Lyd er ikke ubehageligt; men de, som finde Behag udi disse tamme Ulves Tuden, have Midæ Øren, og kand lignes med den Schythiske Felt-Herre, der forlystede meer ved at høre en Hæstes Vrinsken end ved den herligste Symphonie. Man kunde vænne sig til Hunde-Lyd, hvis de bieffede udi Tide, og naar Fornødenhed det udfordrede. Men de giøe, elleene for at giøe. (...) Kort at sige: En Hunds Activité bestaaer enten i at skielde eller i at hykle; begge Idretter ere lige ubehagelige, og sigte til intet. (...)

Hunde ere enten store eller smaa. De største, som gemeenligen ere til mindst Nytte, koster en Herre saa meget at underholde, som 100 Katte, ja undertiden fast ligesaa meget som en Gaards-Karl: De smaa kand foraarsage Ekkel, efterdi de tracteres ligesom Børn udi et Huus, saa at mangel Matrone haver sine Tanker mere fæstede til hendes Skiøde-Hunde end til hendes Børn. Vil man eftersee, hvoraf saadan Affection reyser sig, kand man ikke udfinde anden Aarsag end denne, nemlig, at, ligesom hyklerske Mennesker erhverve sig ved Smigren, hvorved de intet meene, de fleestes Venskab; saa vinder en Skiøde-Hund en Jomfrues Affection ved bestandig Hyklerie, og ved at tilkiendegive, at den ikke kand trives med mindre den hviler i hendes skiød. (...)

Men man haver ikkun med upartiske Øyen at betragte for Eksempel en Mops haver et Hottentottisk Ansigt, da en Kat derimod ligner en Løve: Hvorudover Mahomedanerne foregive, at den største Kat er kommen til Verden igiennem en Løves Næseboere, at han nysede udi Noæ Ark. Kierligheden til Hunde er dog saa stor, at derved bedrives fast Afguderie. Der fortælles blant andet, at en Fransk Dame gav sig udi Kloster af Sorg, efterdi hun havde mistet sin Hund. Jeg vil derfor raade min Herre, at, saasom han haver smaa Døttre, at han udi sin Huus-Catechismum indrykker denne Artikel, at de tage sig vare for all for megen Hunde-Kierlighed.

Melampe
En tragikomedie af
Ludvig Holberg

**Gendigtning
og dramaturgi**
Bent Holm

Iscenesættelse
Asger Bonfils

Scenografi & kostumer
Anette Hansen

Koreografi
Chris Blackwell

Lysdesign
Peder Jacobsen

Lyddesign
Andreas A. Carlsen

Medvirkende

Philocyne
adelsfrøken, datter af afdøde
Pandolfus, lillesøster til Pandolfus
og Lucilia
Maibritt Særens

Lucilia
adelsfrøken, datter af afdøde
Pandolfus, lillesøster til Pandolfus,
storesøster til Philocyne
Dorthe Hansen Carlsen

Polidorus
Philocynes elsker
Martin Greis

Leander
Lucilias elsker
Christian Hetland Jepsen

Dorothea
Philocynes husjomfru
Merete Hegner

Sganarel
i tjeneste hos Polidorus
Kim Veisgaard

Gusman
i tjeneste hos Leander
Anders Baggesen

Pandolfus
frøkernes bror
Klaus Tange

Gamle Pandolfus
deres far
Aksel Erhardsen

Pedro
i tjeneste hos Pandolfus
Hother Bøndorff

En Herold
Uffe Kristensen

**Bønder/Tyrkiske
krigsfanger**
Rolf Hansen
Pelle Nordhøj Kann

Scenen er i Tarent ved
Pandolfus' grav

Forestillingsleder
Joe Otterstrøm

Sufflør
Hanne Wolff

Afvikling lyd/lys
Jesper Ugløe

Fægteinstruktion
Hother Bøndorff

Kostumeansvarlig
Gurli Radich

Påklæder
Ulla Pors Brogaard

Premiere
Aarhus Teater Scala
03.02.06

Forestillingens varighed
ca. 2 timer og 30 min.
inkl. pause

Programredaktion
Trine Holm Thomsen
Agnete Krogh
Bent Holm

Foto
fra afsluttende prøver
Jan Jul

Program layout
Jørn Moesgård as

Tryk
EJ Graphic A/S

Teaterchef
Madeleine Røn Juul

Teknisk Chef
Jens Ravn

Økonomichef
Ralf Rudfeld

Marketingchef
Theis Petersen

Marketing
Agnete Krogh
Barbette B.C. Møller
Morten Daugbjerg
Jan Jul
Anne Lykke

Dramaturg
Trine Holm Thomsen

SCENEN
Koordinator
Lars Fog

Alex Sørensen
Bjarne Skram Jensen
Karin Grouleff Christensen
Jacob Rosenberg
Jan Holm Nielsen
Jan Larsen
Jørn Olesen
Morten Lund
Ole Gade Olsen

Smedeværksted
Jens Villøsen
Svend Christensen
Lars Overgaard

Snedkersal
Bent Sørensen
Erik Wisler
Jens Andersen

Malersal
Anne-Marie Kjær
Michael Odgaard Andersen
Ruth Grønborg
Søren Thiim Harder

Rekvisitafdelingen
Rekvisitør
Viggo Bay
Steen Jonassen

Skræddersal
Afdelingsleder
Jeannet Alting
Anne Catrine Breiner
Birgit Byskov
Conni Møldrup
Gurli Radich Johansen
Henny Andersen
Ingrid Brande
Kirsten Bøgedal
Kirsten Thomsen
Viggo Eriksen

Frisører
Afdelingsleder
Britta Høxbro
Bente Hytte Rasmussen
Ellen Margrethe Nielsen
Lis Zesach Kesje

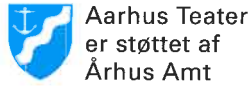
Lyd
Tonemester
Kim Engelbrecht
Andreas Alsing Carlsen
Jeppe Larris

Lys
Koordinator
Peder Jacobsen

Bo Høgh Jensen
Jesper Ahnfeldt
Jonas Kongsbach
Sune Munk Schou

Teaterteknisk elev
Ditte Marie Winther

VI STØTTER AARHUS TEATER

Aarhus Teater
er støttet af
Århus Amt

HOVEDSPONSORER

www.ceres.dk

www.jp.dk

www.danskebank.dk

**Skandinavisk
Tobakskompagni**
www.st.dk

EVENTSPONSORER

www.nykredit.dk

www.itf.dk

www.lindpro.dk

A/S Panda VVS

www.panda-vvs.dk

WEBSPONSORER

www.aarhustheater.dk

udvikles i samarbejde med

TEATERLOGEN Aarhus Teaters erhvervsklub

Advokatfirmaet DeLaCour
www.delacour.dk

EDC Mæglerne AROS
www.edc.dk

EJ Graphic A/S
Højvænget 5, 8330 Beder

Elna og Erik Mariagers Fond
Digevænget 9, 8330 Beder

Entree Vin -Tøj og Gaver
Stenvej 19. 8270 Højbjerg

Hensberg Construction aps
Hejrebakken 57, 8220 Brabrand

Jyske Bank
www.jyskebank.dk

Jørn Moesgård as
www.moesgaard-as.dk

KPMG
www.kpmg.dk

Malermester Erik Dalsgaard A/S
www.erik-dalsgaard.dk

Mangaard Rejsecenter A/S
www.mangaard-travel.dk

Martin Professional
www.martin.dk

Nordea
www.nordea.dk

Nordic Rentals A/S
www.nordic.dk

Novicell ApS
www.novicell.dk

Schouw & Co.
www.schouw.dk

SMC Biler
www.smc-biler-aarhus.dk

Spar Nord Bank
www.sparnord.dk/aarhus

Sparbank Vest
www.sparbankvest.dk

Sparekassen Østjylland
www.sparostjyl.dk

Svend Andresen A/S
www.svendandresen.dk

Søren Jensen, Rådgivende Ingeniørfirma
www.sj.dk

Wihlborg og Frischknecht
Arkitektur & Byggeri

Århus Lokalbank
www.aarhuslokalbank.dk

Århus Stiftstidende
www.stiften.dk

Aarhus United
www.aarhusunited.com

“

GEORGE W. BUSH

"We will find those who did it.
We will smoke them out of their
holes, we'll get them running,
and we'll bring them to justice"

“

KEJSEREN

Det derfor er Vor vilje, og det er det, Vi vil, at ridderen Pandolfus i spidsen for en hær af tapre kristne stridsmænd nu griber deres sværd og hugger ind på fjenderne og driver dem til flugt, forfølger dem i hvert et krat, i hver en klippeslugt. Ja, slå dem ned som hunde, udgyd deres blod, knus slangens nakke med din fod, og udryd ondets rod!

“

1. BONDE

Vi skal gå i krig og sætte arme og ben til, for at en løjtnant kan blive kaptajn og en kaptajn kan blive oberst, men vi bliver ved med at være de samme. Det går til ligesom i skak: bonderne må ofres, for at officererne kan rykke frem.

2. BONDE

Skal vi løbe?

1. BONDE

Hvor skal vi løbe hen?

Vi kan lige så godt blive stående.

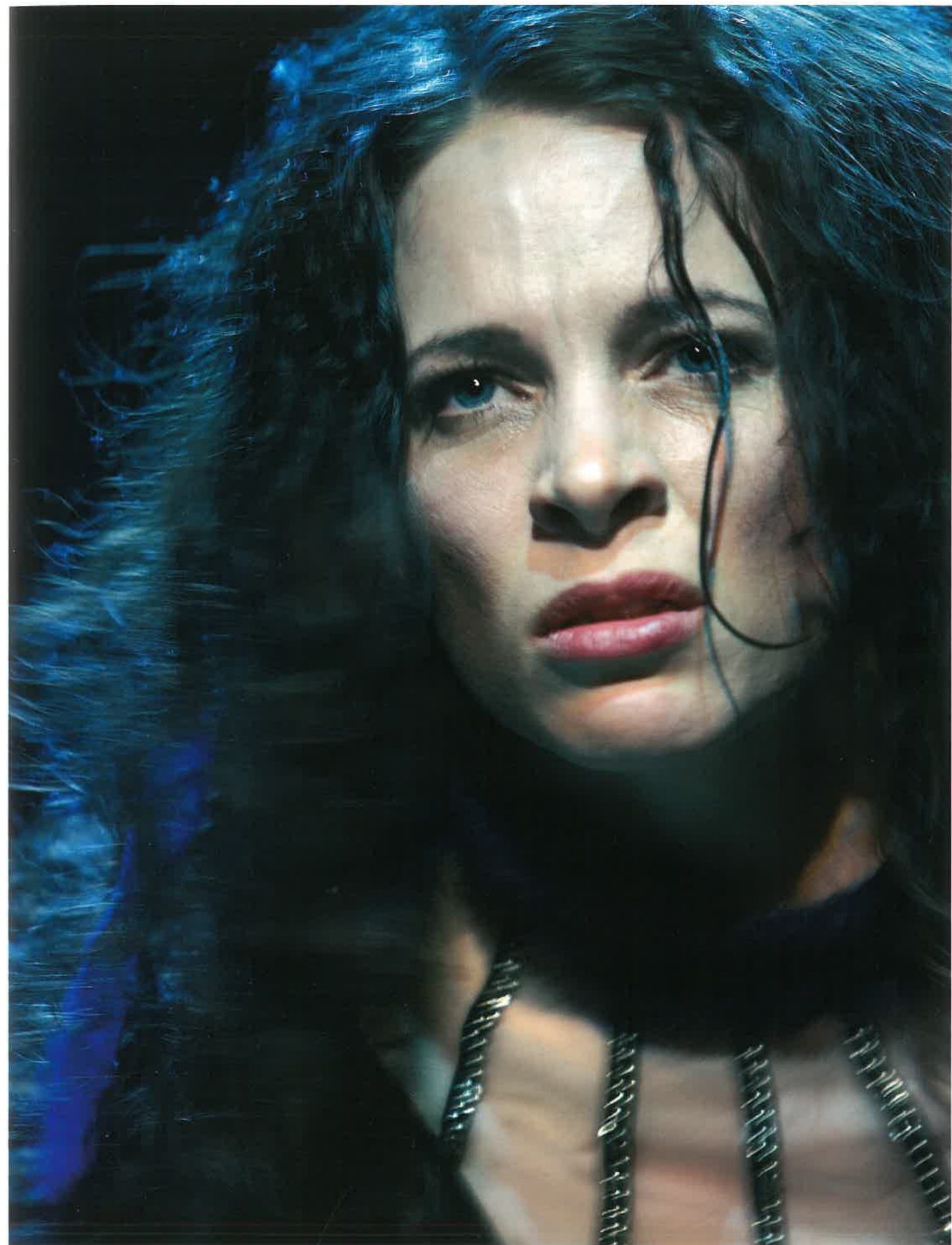

"I **NOVEMBER** 1095 holdt den kristne kirkes overhoved, pave Urban II, kirke-møde i den franske by Clermont. På dette møde tog paven et initiativ, som skulle kaste Europa og den muslimske verden ud i over 200 års religionskrig med kolossale tab af menneskeliv til følge: Korstogene. Det kristne Europas forsøg på at tilbageerobre Det Hellige Land i det nuværende Israel fra mus-

limerne. I **SEPTEMBER 2001** angreb terrorister World Trade Center og Pentagon i USA. Landets præsident udtalte nogle dage senere, at hans nation nu kastede sig ud i et langvarigt korstog mod terrorisme. Snart angreb amerikanske bombefly Afghanistan, som ledes af den muslimske Taleban-milits. Bush brugte imidlertid ikke ordet "korstog" mere. Hans rådgivere forklarede ham formentlig, at dette ord ville støde de muslimske lande blandt USA's allierede. **OVER 900 ÅR** ligger mellem de to begivenheder, og verden er meget forandret. Rustninger og sværd er erstattet af fly og bomber. Men visse fælles træk synes også at træde frem, når man betragter disse to konfrontationer imellem en overvejende kristen og en overvejende muslimsk magt. Ikke mindst sprogbrugen. - **ORDET KORSTOG** bliver gerne defineret som en krig imod det onde. Og i denne betydning var det i virkeligheden meget præcist formuleret, om

end politisk ukorrekt, da USA's præsident, George W. Bush, kom til at kalde aktionen mod terrorisme et korstog, siger Kurt Villads Jensen, lektor i historie. Han er specialist i korstogene og har netop afsluttet et stort treårigt forskningsprojekt om Danmarks rolle i korstogene. Historikeren skynder sig imidlertid at tilføje, at selv om middelalderens korstog var religionskrige, og selv om betegnelsen korstog på en måde passer til nutidens kamp mod terrorisme, er nutidens krig ikke en religionskrig.

(Af Morten Mikkelsen, Kristeligt Dagblad, 1. november 2001)

Malbritt Saerens

Aksel Erhardsen

Ludvig Holberg, Melampe – en tragikomedie gendigtet af Bent Holm.

Melampe – en tragikomedie er udgivet på forlaget Drama. Her findes både hele den gendigtede tekst og en fyldig indledning, hvor Bent Holm giver et indblik i den dramaturgiske proces, som ligger bag forestillingen og præsenterer det dokumentariske materiale, der indgår i bearbejdelsen. Bogen er illustreret med kostumeskitser af scenografen Anette Hansen. Den har således interesse for alle, der interesserer sig for teater – og sætter pris på et godt grin med mening.

Den koster kr. 148 - ved køb på teatret kr. 120.
ISBN 87-7865-593-5.

Uffe Kristensen

Holberg om Kristendom og Islam: ”Jeg vil slutte mit Brev med en Anmærkning over den Christne og Mahomedanske Religion. Mahomedes Lærdom, som han til sidst førte, byder at forplante Religionen med Sværd; Christi derimod forbyder saadant, og raader til at forfremme Troen ved sagtnodige og grundige Persvasioner: Men hverken Mahomedaner eller Christne efterleve deres egen Lærdom. Thi de første tillade alle vegne Religioners fri Øvelse: De Christne derimod have stedse med Sværd og Ild forfulgt, og endnu paa visse Steder forfølge dem, som i mindste Poster differere fra de herskende Religioner.

(Holberg: Epistel 189)

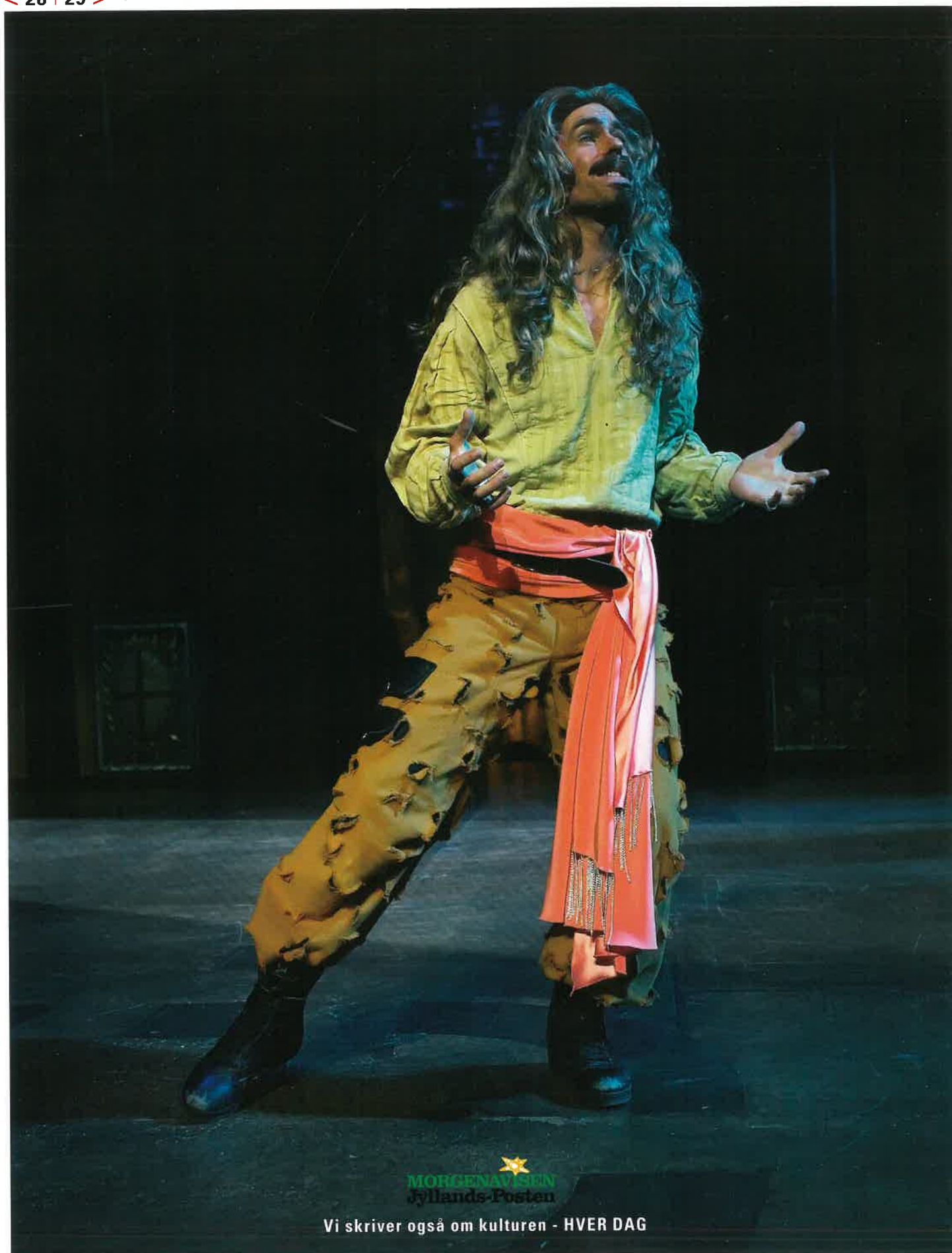

Malbritt Sørensen

Om Narcissistisk raseri ”Det drejer sig her om et raseri, som er helt ude af proportion med anledningen til det; det er altså umådeligt, og det ledsages af hævnfølelser. Dets mål er at udslette angriberen, og det mangler enhver form for indføling i den, raseriet retter sig imod. Det narcissistiske raseri adskiller sig fra en voksen personligheds aggressioner, fordi det så udpræget har karakter af forurettelse.”

(Asper, Kathrin: Ravn i glasbjerget – følelsesmæssig forladthed og ny terapi, Kbh. 1999.)

MORGENAVISEN
Jyllands-Posten

Vi skriver også om kulturen - HVER DAG

